

Türk Edebiyatı Klasikleri

# SARNIÇ

**SAİT FAİK ABASIYANIK**

ÖYKÜ



# İÇİNDEKİLER

Sarnıç .....	7
Kalorifer ve Bahar.....	14
Beyaz Altın.....	25
Bir Karpuz Sergisi .....	37
Mavnalar .....	43
Gece İşi .....	48
Hancının Karısı.....	55
Loğusa.....	60
Ormanda Uyku.....	68
Kim Kime.....	79
Park .....	86
Gaz Sobası.....	96
Plaj İnsanları.....	105

Davut'un Anası.....	114
Grenoble'de İtalyan Mahallesi .....	120
Marsilya Limanı .....	124

# SARNIÇ

Dağın eteğine beyaz minareleriyle sarılmış bu şehrin lisesi, zaman geçtikçe daha canlı, daha berrak hatıralarla bize döner, bizi tekrardan içine alırdı. Biz herhangi bir sınıftık. Herhangi bir son sınıf olduk. Ön avlusu, aynı zamanda burunları, kolları kırık heykellerle süslü bir müze bahçesi, ancak son sınıf talebeleriyle muallimlerin gezindiği bir yer olan liseyi, bir gün ardımıza dönüp bakmadan başkalarına bıraktık. Bir daha buraya ömrümüzün sonuna kadar talebe olarak giremeyeceğimizi bile bile. Bu müthiş bir şeydi! Biz ne kadar seviniyorduk! Sanıyorduk ki mütemadiyen<sup>1</sup> bir güzel şeyi geride bırakacak, bir daha ona sürünemeyecek, onun içine giremeyecek, bir ânı bir daha yaşayamayacaktık.

Önümüzde hayat... Her gün bir başka uykuya yatıp bir başka rüya göreceğiz. Halbuki zaman, ağır ağır bizimle beraber akan nehir, bir göle varıyordu. Bu gölde artık biz akmıyor, dalgalanıyorduk. Yahut bana öyle geliyordu. Ço-

---

1 Mütemadiyen: Durmadan, sürekli.

ğumuz evlenmiştik. Birbirimizi liseden beri bırakmayan dört arkadaş, hepimiz, birer kız almıştık. Aynı mahallede oturuyorduk, aynı yolları tepiyor, evimize varıyor, aynı kadını her akşam daha fazla sevmeye çalışıyorduk. Aynı mezarlık karşımızdaydı. Seneler böyle geçtiği hâlde aynı sarışın, esmer, ayakları çıplak çocuklar hiç büyümeden aynı servi ağaçlarına tırmanmaya çalışıyorlar; aynı ölülerin taşları arkasında saklambaç oynuyorlardı. Birdenbire her şeyin bir saniyede duruverdiğini görmüştük. Daireden evimize, ticarethanemizden fakirhanemize iki arkadaş döndüğümüz günlerde bir mahalle mescidindeki iptidai mektebini,<sup>1</sup> bahçesinde bir Roma belediye reisinin burunsuz heykeli dikili lisemizi, İstanbul'u, Darülfünun'u,<sup>2</sup> bir iki Darümuallimat<sup>3</sup> kızını hatırlar ve bu kadar süratle geçmiş bir zamanın hesabını tutardık. Arkadaşım:

— Hatırlar mısınız? derdi. İptidai mektebimiz Kirazlı Mescit'ti. Bir gün Şeker Hoca dersteydi. Bizim Şükrü minareye sabahleyin kimse görmeden çıkmış, paldır küldür iki teneke devirmişti. Hocayla beraber sokağa nasıl fırladığımızı hatırlamaz mısınız?

— Hatırlamaz olur muyum? Hatırlamaz olur muyum?

— Şeker Hoca mektebin karşısına dikilmiş, biz arkasında... O bir şeyler mırıldanır, sureler okurken birden Şükrü, mektep kapısında, elinde tenekeler gözüküvermişti.

— Ya! Ya! Ama iyi adamdı!.. Şükrü'ye ceza bile vermemişti. Saçlarını çeker gibi okşamış, "Yaramaz," demişti, "Bir daha yapma emi! Bizi korkuttun."

---

1 İptidai mektebi: İlkokul.

2 Darülfünun: Üniversite.

3 Darümuallimat: Kız öğretmen okulu.

Bu sözlere ikimizin de gözü yaşardı.

Niçin? Sanki o günler şimdiki kadar güzel miydi? Acaba o günler de bugünküler kadar durgun değil miydi? Her gün, her saat aynı hocayı görmez miydik? Senelerce aynı mektebin eşliğini aşındırmamış mıydık? Aynı mahalle imamının sesini minareden aynı saatlerde duymaz mıydık?

Evimizin arkasında bir türbe vardı. İçerde kandil yanan, yeşil sandukaların<sup>1</sup> içinde kocaman, minare boyulu ölüler yatardı. Ölülerin kocaman kavukları vardı. Bir odanın içinde karıkoca yatarlardı. Ve bir kandili her akşam beyaz sarıklı bir ihtiyar yakardı.

Kış geceleri dar sokaklar birbirine yapışır, bir ölü aydınlık sokaklara iner, yalnız türbenin içinden ılık bir ahret ve sakin ölüm havası eserdi. Sokaklarda çıt yoktu. Sonra birdenbire insanlar yatsıdan dönerlerdi. Keskin bir öksürük sesi duyardık. Kulak verirdik. Karları bir lastik ezer; odada beyaz başörtülü, rastıklı<sup>2</sup> bir taze bir sakız patlatırdı. Benim bir ablam vardı. Davut'un bir büyük ağabeyi vardı. Biz Davut'la beraber ağabeyinin bizim evin erik ağacında saatlerce beklediğini, karın üzerine iki karış yağdığını, ders çalıştığımız odada ışığı söndürerek, birbirimize sokularak, nefes almadan rüya görür ve hiçbir şey anlamaz, birçok şeyler sezer gibi seyretmemiş miydik? O Davut kimdi? Kimin çocuğuydu? Niçin onu hatırladıkça içimden bir şeylerin sökülüp koptuğunu, başımın birdenbire dönüp bir müddet sustuğunu duyuyorum. Bu Davut

---

1 Sanduka: Mezarın üzerine yerleştirilmiş, tabut büyüklüğünde tahta veya mermer sandık.

2 Rastıklı: Sürmeli.

kimdi? Kaçınıcı sınıfta iptidaiyi bıraktı? Üzerine iki karış kar yağın delikanlı, acaba ablamı Davut'un söylediği gibi hakikaten öptü mü? Ablamın duru beyaz yanaklarını bu elleri, kafası, saçları ve ensesi büyük delikanlının beyaz köklü kocaman dişleri gözüken ince dudaklı, geniş ağız tükürükledi mi? Sonra benim o duru beyaz renkli, iki kaşı birbirine değen etli dudaklı ablam ne oldu? Bu şimdi bazen evinin önünden geçtikçe uğradığım kocaman memeli bir hâkim karısı olan kadın, benim uzun ve kardan bacaklı ablam mıdır?

Harp zamanındaydık... Anam bir sabah ekmeğin üstüne belli belirsiz tereyağı sürmüştü. Bütün ömrümce bol tereyağları sürülmüş ekmeğe yedim. Fakat o günkü tereyağın sevincini duyamadım. Gün oldu ki, halkla bu çarşıları, sefil dükkânları, pis aşçıları, kışlıları ve tezgâhları dolduran halkla aram bir uçurum gibi açıldı. Kocaman kahvelerde kravatları düzgün, boğazları tok gençlerle bilardo oynadım. Öyle lokantalarda yemek yedim ki, bir öğle yemeği parasıyla beş kişi bir hafta doyardı. O tiyatrolarda, o koltuklara oturdum ki etrafımda beyaz kadınlar dünyanın en kokulu lavantasını sürmüşlerdi, erkeklerin yüzlerindeyse bir tek kıl yoktu. Herkes, her şey pırıl pırıldı. Ama neden her zaman küçük, mütevazı köşeler aradım? Dostlarımı, en sevdiklerimi bu çarşı içlerinin kara çocuklarından seçtim. Bir tiyatronun galerisinde tanıştığım birisi, en iyi arkadaşım oldu. Bir tezgâhta tülbent dokuyan narin bir kıza âşık oldum. Onun ayaklarını ellerimin içine aldım. Onu paltomun içine saklayarak kış geceleri تنها sokaklarda yürüdüğüm zaman, saadeti

ilk defa vücuduma bir otuz altı buçuk derece hararetle sindirdiğimi hissettim. En çok zevki kasabanın bayram yerlerinden, halkın tatil günleri serpiildiği çayırıllıklardan aldım. Kayalara, dağlara, baharın ve yabancı kokuların rüzgârla beraber dolaştığı tepelere tırmanıp küçük çoban çocuklarıyla konuştum. Bir keçi kokusu sarmış ağıllarda çobanlarla arkadaş oldum. Dert dinledim. Onların sefaletiyle kederlendim. Saadetleriyle coştum. Her umumi<sup>1</sup> ve herkese açık yol, aşçı dükkânı, bahçe, kır benim oldu. İnkaya yollarının rengini ezberledim. Gölge görmeyen yollar benim gölgeyle doldu.

Köylülerle beraber demir parmaklıklara asılıp içkili belediye bahçesinin içinden saz dinledim. Açık yerlerde oynayan sinemaları parasız seyredenlerle yaz günleri birbirimizi ittik.

Mahalle kahvesinde yirmi lira maaşlı posta müvezzileri,<sup>2</sup> balıkçılar, dostsuz mütekaitler,<sup>3</sup> zebun<sup>4</sup> ve sessiz kahvecilerle altı kol iskambil oynadım. Dünya benimdi!

Yine öyle zaman oldu ki, bir partiden insanlar öteki taraftan olanları yağlı iplere geçirdiler. Her ikisine de acıdım. Vurulanla vurduğum, ölenle öldüğüm günler oldu.

Kimdim, neydim, kimi seviyordum?

Her barınacak, her çorbası tüten, her sobası yanan evde bir kaderin, bir bilinmez yaranın korkusunu gördüm. Hatırlarım: Günlerden bir gün, dünyanın en şehvetpe-

---

1 Umumi: Genel.

2 Müvezzi: Dağıtıcı.

3 Mütekait: Emekli.

4 Zebun: Zayıf, aciz.



rest<sup>1</sup> insanı olmuştum. Ne görsem almak, neye baksam kucaklamak, ısırarak, sevmek, koklamak, neyi sevsem kıskanmak, başkalarına koklatmamak isterdim. O zaman sarhoş olmaya giderdim. Durmadan içerdim. İçtiğim zaman her şey güzeldi. Her şeyi kucağıma alabilirdim. Her şeyi ısıtabilirdim!

Bu, yalnız bir hayvani his miydi? Yoksa bunun gerisinde saklı açık bir insanlık sevgisi var mıydı? Beni idare edemeyen neydi? Bu dünya insan için kâfiydi. Bu dünyada insan en güzel, en büyük, en bahtiyar olacak mahluktu. O hâlde niçin sokakta çıplak çocuklar, aç gezenler, işsiz delikanlılar, titreşen köylüler, yalnız namazlarını ve torunlarını seven ihtiyarlar vardı?

Mütemadiyen sual sorup hiçbir cevap almadan evime döndüğüm akşamların birinde, karımı oturmuş ağlar buldum.

— Karı, dedim. Ocağın mı yanmaz? Çorban mı tütmez? Başında ağrı mı var? Hasta mısınız? Ne ağlayıp duruyorsun?

— Efendi! Sayende, dedi, hiçbir eksikim, gediğim yok... Ne açım ne açığım, hâlime şükrederim. Ama kürklü mantom yokmuş. Baloya gitmezmişim. Haftada bir defalık sinemaya da gidemiyormuşum. Bunların ziyarı yok!..

— Öyleyse nedir? dedim. Derdin ne Fitnat?..

— Anamı babamı göreceğim geldi, dedi.

Karım, vakti hâli oldukça yerinde İstanbullu babasını görmeye gideli tam bir sene oldu. Dönmedi. Babası bana birkaç satır yazdı:

---

1 Şehvetperest: Şehvet düşküni.

“Mubterem damadım,

Rızam olmaksızın sana varan sevgili kızım bana avdet etti.<sup>1</sup> Çektiği sefaleti anlattı. Hatırıma şu darbimesel<sup>2</sup> geliyor: ‘Kendi geçememiş, kuyruğuna da kabak bağlamış.’ Şimdilik karını göndermiyorum. Boşanmak istersen avukatım gelip seni görecektir. İstemezsen ben gelip seni göreceğim. Baki selam.”<sup>3</sup>

Onun beni görmemesi için dünyada yapmayacağım hiçbir şey yoktur.

Dünya birdenbire değişivermişti. Artık ne lise hayatı, ne geçmiş arkadaşlıkların sarhoş edici hatıraları, ne de Kirazlı Mescit’teki iptidai mektebi kalmıştı.

Şimdi uzun boylu, ipince bir İstanbul kızını boş bir odadan, yağan kara bakarak hatırlıyor; kimseye anlatamayacağım, gizli, egoist bir hayatı yeniden yaşayarak sac sobaya bir iki odun daha atıyor, kurumuş hatıralar sarnıcına<sup>4</sup> gizli, bilinmez bir membadan<sup>5</sup> akan şarıl şarıl su sesleri duyuyorum. Bu son hatıralarla sonuna kadar idareye çalışıyorum.

---

1 Avdet etmek: Geri dönmek.

2 Darbimesel: Atasözü.

3 Baki selam: Mektupların sonunda kullanılan, “Sözü kesiyorum, geri kalanı selâmdır” anlamında bir söz.

4 Sarnıç: Doğal olarak bulunan ya da özel olarak yapılmış, kullanılmak üzere yağmur sularını biriktirmeye yarayan yeraltı su deposu.

5 Memba: Kaynak.

## KALORİFER VE BAHAR

Şehrin şimali<sup>1</sup> ile şarkı<sup>2</sup> arasında surlar... Surların üstünde ve etrafında sefil kulübeler, bostanlar, kenar mahalleler... Kenar mahallelerin merkezde konuşulan dile göre yayık telaffuzlu kızları, çamurlu yüzlü, bazen da fazla zeki çocukları vardır.

İnsan isimleri çoğunca, anadan doğar doğmaz takılan manasız isimler değildir. İnsanlar buralarda dal, hıyar, çukur, göbek, lahana gibi sebze ve meyve isimleriyle; katır, barbunya, zargana, kunduz gibi hayvan adlarıyla yahut da yüzünün, karakterinin bir tarafını bildiren; bal dudak, cambaz, kılı, köse, sulu gibi isimlerle çağrışırlar.

Bu mahallelerden şehrin merkezine gitmek, İstanbul'dan Ankara'ya gidip gelmekten zordur! İnsanlar birbirini burada; Ahmet, Mehmet, Apostol, Yorgi, Avram, Şalom diye çağırmadıkları için kimin Müslüman, kimin Hristiyan, kimin Yahudi olduğu da pek belli olmaz.

---

1 Şimal: Kuzey.

2 Şark: Doğu.